

Prosjekt:

Nytt strålesenter Telemark

Tittel:

Bilag D2.1 Sykehusbygg HF sine HMS-krav

01	Til konkurransegrunnlag		04.04.25	Birgitte L. Hartmann	Hanne Linge	
Rev.	Beskrivelse		Rev. Dato	Utarbeidet av	Kontrollert av	
Kontraktor/leverandørs logo:		Bygg nr:	Etasje nr.:	Systemgr.:	Antall sider:	
					Side 1 av 20	
Prosjekt:	Opphav:	Fag:	Dok.type:	Løpenr:	Rev.nr.:	Utgiv.kode
STRÅLE	0000	S	SP	0004	01	G

Endringslogg

Rev.	Kapittel	Endring	Navn
01	-	Utgitt for konkurranse	Birgitte L. Hartmann

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	4
2	Organisasjon og ansvar	4
2.1	Byggherre	4
2.2	Kontraktspart	4
3	Mål og krav	4
3.1	Hovedmål for HMS	4
3.2	Forbud	5
3.3	Arbeidsmiljø	5
3.4	Oppfølging av risiko i prosjekteringsfasen	5
3.5	Oppfølging av risiko i utførelsesfasen	6
4	Dokumentasjon	6
4.1	HMS-plan	6
4.2	Beredskapsplan	6
4.3	Risikostyring	7
4.4	Sikker jobbanalyse (SJA)	7
4.5	Datablad for helsefarlige stoffer	7
4.6	Riggplaner	7
4.7	Plan for anleggstrafikk	7
4.8	Plan for kraner og løfteutstyr	8
5	Kompetanse og sertifisert maskiner/utstyr	9
5.1	HMS-kurs og opplæring	9
5.2	Opplæring	9
5.3	Læringer, skoleelever og lignende	9
5.4	Sertifikatpliktige maskiner og utstyr	9
6	Generelle HMS-krav	10

6.1	Adgangskontroll	10
6.2	Informasjon	10
6.3	Områdesikring	10
6.4	Trafikk	10
6.5	Oppbevaring av farlig stoff	11
7	Arbeid på eller i nærhet av sykehus i drift	11
7.1	Samhandling med sykehuset	12
7.2	Melding om arbeid.....	12
8	HMS på byggeplass	12
8.1	Verneutstyr.....	12
8.2	Orden og ryddighet	13
8.3	Rømningsveier	13
8.4	Byggeplassbelysning	13
8.5	Avsperring av farlige områder	13
8.6	Rehabilitering og/eller ombygging eksisterende bygningsmasse	14
8.7	Montering av prefabrikkerte elementer	14
8.8	Arbeid i høyden.....	15
8.9	Gravearbeider, skråninger og grøfter	16
8.10	Beredskap.....	16
9	Rapportering og behandling av uønskede hendelser (RUH'er)	17
9.1	Rapportering og behandling av RUH'er	17
9.2	Lær av hendelser.....	17
9.3	Granskning.....	17
9.4	Varsling	17
10	Arbeidsvilkår på byggeplass.....	18
10.1	Spise- og skifteforhold	18
10.2	Røykeforbud.....	18
11	HMS møter og rapportering.....	18
11.1	HMS møter med verneombud på byggeplass	18
11.2	SHA-koordineringsmøter mellom KP, KU og KONTRAKTSPART	19
11.3	Inspeksjoner / befaringer	19
11.4	Månedsrapport	19
11.5	Revisjon og kontroll.....	19
11.6	Mislighold	19

1 Innledning

Dette dokumentet beskriver Byggherrens HMS-krav til KONTRAKTSPART som skal følges sammen med myndighet- og forskriftskrav, inklusive Arbeidstilsynets kommentarer. Dokumentet skal tydeliggjøre Byggherrens HMS-krav til KONTRAKTSPART for å sikre at HMS blir ivaretatt i planlegging og gjennomføring av kontrakten. HMS-begrepet i dette dokumentet innbefatter:

- Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på byggeplass (SHA)
- Forebygging av ulemper for naboer/3.part
- Bygging for gode HMS-løsninger i ferdig bygg

Brudd på kravene vil bli nedtegnet og kan få betydning i senere konkurranser, enten i kvalifikasjons- eller tildelingsomgangen i overensstemmelse med regelverket for offentlige anskaffelser.

2 Organisasjon og ansvar

2.1 Byggherre

Byggherre for prosjektet er i forprosjektfasen Helse Sør-Øst RHF. I etterkommende faser kan det være at byggherre vil være Sykehuset Telemark HF, men dette er ikke avklart pr. april 2025.

Sykehusbyggs prosjektorganisasjon representerer Byggherren i prosjektet. Sykehusbygg vil videre i dette dokumentet omtales som byggherre.

2.2 Kontraktspart

KONTRAKTSPART er ansvarlig for planlegging og koordinering av HMS på byggeplass i henhold til kravene i dette dokumentet. Dette innebærer å følge opp og kontrollere at relevante krav etterleves av KONTRAKTSPART selv, og dens leverandører og underentreprenører.

KONTRAKTSPART er ansvarlig for å etterleve HMS-kravene i dette dokumentet og å sikre at kravene videreføres til alle underliggende ledd av entreprenører og leverandører.

3 Mål og krav

3.1 Hovedmål for HMS

Byggherre har som målsetning at byggeprosjektet skal gjennomføres uten ulykker eller skader på mennesker.

Det er null-toleranse ved brudd på HMS bestemmelsene nedfelt i dette dokumentet.

Det skal jobbes sikkert, og alle kan nekte å utføre arbeid som medfører fare for liv og helse. Det skal være åpenhet om alle vurderinger som påvirker sikker utførelse av arbeid på byggeplassen.

Forbyggende arbeid skal prioriteres. Alle ledere og arbeidstakere skal proaktivt arbeide for at ulykker unngås. HMS er et lederansvar hos alle virksomheter i prosjektet.

Ingen skal utføre arbeid på byggeplassen alene.

3.2 Forbud

Ufravelige forutsetninger på byggeplassen er listet nedenfor. Overtredelse vil medføre øyeblikkelig bortvisning. Anmeldelse og permanent bortvisning vil bli vurdert.

- Ingen skal nyte eller være påvirket av noen form for rusmiddel.
- Ingen skal oppføre seg på en slik måte at vedkommende utsetter seg selv eller andre for økt risiko eller fare for uønsket hendelse på byggeplassen.
- Urinering e.l. på byggeplass, herunder i betongkonstruksjoner, på tak eller inne i lukket bygg skal ikke finne sted.
- Hærverk på utstyr, materialer og konstruksjoner.

3.3 Arbeidsmiljø

KONTRAKTSPART har ansvar for å legge til rette for et positivt og hyggelig arbeidsmiljø på byggeplassen. Dette skal gjennomføres bl.a. ved:

- tilrettelegging for og oppfordring til aktiv medvirkning i beslutningsprosesser.
- gjennomføring av arbeidsmiljøundersøkelser for å tidlig avdekke arbeidsmiljøforhold som må eller bør korrigeres.
- integrering mellom fast ansatte og innleide i alle ledd og funksjoner.
- åpenhet og dialog om prosesser og beslutninger.
- oppfølging og tilrettelegging ved sykefravær.
- andre tiltak som stimulerer til økt arbeidslyst, tilstedeværelse, kvalitet og ytelse, f.eks. ryddige arbeidsområder, god arbeidsbelysning, vektlegging av byggbarhet ved valg av løsninger, ergonomi m.m.

KONTRAKTSPART skal legge til rette for et godt arbeidsmiljø og god helse ved valg av arbeidsmetoder og produkter.

- Der hvor det finnes alternative løsninger skal entreprenøren prioritere løsninger som gir redusert sannsynlighet for skader, eksponering for farlige stoffer eller skadelige belastninger. Forebyggende tiltak mot hørselsskader skal følges opp særskilt.

3.4 Oppfølging av risiko i prosjekteringsfasen

Der det er avtalt prosjektering hos KONTRAKTSPART skal Byggherrens SHA-koordinator i prosjekteringsfasen (KP) involveres i tråd med byggherreforskriftens krav til rollen. Det er KP som selv velger hvordan slik involvering skal skje og KONTRAKTSPART plikter å bistå slik at KP sin rolle og funksjon etter byggherreforskriften ivaretas. KP skal som minimum inviteres til prosjekteringsmøter eller tilsvarende.

KONTRAKTSPART er ansvarlig for at sine prosjekterende rådgivere og leverandører etablerer og vedlikeholder et oppdatert risikoregister som dekker kontraktens omfang og som oppfyller kravene til risikostyring i byggherreforskriften § 17. Kartlegging og risikovurdering skal utføres løpende gjennom prosjektforløpet. Det anbefales at KONTRAKTSPART utpeker en ansvarlig for å følge opp SHA-arbeidet.

3.5 Oppfølging av risiko i utførelsesfasen

KONTRAKTSPART skal planlegge og gjennomføre analyser for å kartlegge prosjektets HMS-risiko og iverksette effektive risikoreduserende tiltak. Det skal gjennomføres selvstendige risikovurdering av arbeidet som skal utføres. Byggherren og prosjekterende risikovurderinger samt prosjektets SHA-plan vil være et viktig grunnlag.

Byggherren må gis anledning til å delta i overordnede risikovurderinger.

Risikovurderingen skal dokumenteres og være i henhold til NS 5814 eller annen anerkjent metode og følge opp at risikoreduserende tiltak iverksettes.

De viktigste risikoene skal gjøres kjent for verneombud og fagarbeiderne, og følges opp i linjen til den enkelte arbeidsgiver.

4 Dokumentasjon

4.1 HMS-plan

KONTRAKTSPART skal etablere, kommunisere og iverksette en prosjektspesifikk HMS-plan som beskriver hvordan HMS-kravene skal oppfylles. HMS-planen skal oversendes Byggherren senest 4 uker før oppstart.

KONTRAKTSPART skal ikke utføre noen form for fysisk arbeid på byggeplassen før HMS-planen er akseptert av byggherren og planen er gjort kjent på byggeplassen.

4.2 Beredskapsplan

KONTRAKTSPART skal etablere beredskapsplan som omfatter alle tiltak som iverksettes ved en uønsket hendelse med fare for skade på liv, miljø og materielle verdier. KONTRAKTSPART skal lage en liste over DFU'er (Definerte farer og ulykkessituasjoner). DFU'ene skal være et utvalg av mulige situasjoner og hendelser som brukes for dimensjonering av beredskap for arbeidsoperasjoner som skal pågå i prosjektet.

Planen skal dekke alle scenarier der det er aktuelt med beredskapstiltak og minst inneholde følgende, i tillegg til andre relevante punkt:

- ansvar for beredskap/beredskapsorganisasjon
- beredskapsutstyr og plassering
- varslingsrutiner, inkl. varsling til Byggherren
- behandling av personskade (førstehjelp)
- evakuering ved brann
- akutt forurensing av ytre miljø
- skade på materiell
- plan for øvelser
- Byggherre vil komme med retningslinjer/krav til koordinering og varsling når det arbeides på eksisterende sykehusområde.

Beredskapsplanen skal sendes til Byggherre for godkjenning senest 4 uker før oppstart byggeplass. Beredskapsplanen skal løpende holdes oppdatert i hele kontraktsperioden.

4.3 Risikostyring

En overordnet HMS-risikovurdering skal sendes inn til Byggherre for gjennomsyn senest 4 uker før oppstart på byggeplass. KONTRAKTSPART skal ha en løpende oversikt over risikoer i prosjektet som er tilpasset byggefasen det jobber i, og gi tilbakemelding til Byggherre om nye risikoer jf. Byggherreforskriften.

4.4 Sikker jobbanalyse (SJA)

KONTRAKTSPART skal i sin planlegging identifisere og synliggjøre behov for SJA. Arbeidsgivere skal sørge for å gjennomføre SJA der det er behov. Byggherre skal ha mulighet til å delta på gjennomføring av SJA.

4.5 Datablad for helsefarlige stoffer

Byggherre benytter Cobuilder og alle datablad skal leveres her. KONTRAKTSPART vil få invitasjon i CoBuilder, og må legge inn datablader og annen dokumentasjon der.

Stoffkartoteket skal være tilgjengelig og kjent for alle som jobber på byggeplassen.

4.6 Riggplaner

KONTRAKTSPART skal utarbeide riggplan før oppstart av arbeider, og holde den kontinuerlig oppdatert. Dersom det foregår andre byggeprosjekter i området, vil Byggherre koordinere riggplaner mellom byggeplassene.

Riggplanen skal være satt opp på minst én informasjonstavle på byggeplassen.

4.7 Plan for anleggstrafikk

KONTRAKTSPART skal utarbeide en plan for anleggstrafikken til/fra og på byggeplassen. Planen skal framlegges og godkjennes av byggherren senest 4 uker før oppstart av arbeider.

Planen skal redegjøre for massetransport, trafikkavvikling, driftstider, ivaretagelse av trafiksikkerhet inne på byggeplassen og hensyn til omgivelser, renhold av veier, støydemping og støyforhold. Ved sykehus i drift skal tiltak for å begrense ulemper inkluderes i planen. Fastsatte transportruter skal følges. Behov for vakthold ved utsatte punkter skal vurderes.

Det skal i utarbeidelse av riggplaner avsette nødvendig plass for etablering av laste-/losse soner for å unngå at kortere stans for lasting og lossing skjer tilfeldig og /eller i konflikt med andre interesser.

Hvis det er behov for å søke om godkjent arbeidsvarslingsplan til kommune eller SVV, er det KONTRAKTSPART som skal utføre arbeid på/ nær vei som skal sørge for at dette er på plass. Kopi av godkjente arbeidsvarslingsplaner skal alltid gis til byggherre.

Kun anviste traseer for anleggstrafikk skal benyttes.

4.8 Plan for kraner og løfteutstyr

KONTRAKTSPART skal utarbeide en plan for bruk av kraner. Planen skal være i samsvar med gjeldende versjoner av KranTeknisk Forening sin standard for sikker bruk av løfteutstyr¹ og i tråd med løfteveilederen fra Sfs BA². Planen skal inneholde regler og rutiner for kraner og kart som viser kranplasseringer, krannummerering og den enkelte krans arbeidsområde/ sektor og risikosoner.

Grunnforhold skal sjekkes/kontrolleres på områdene hvor det planlegges kranoppstilling på byggeplassen.

Det er ikke tillatt å heise last utenfor bygge-gjerdene, over veg eller over 3.part.

Det er ikke tillatt å heise last over bygninger i drift, dvs. bygninger hvor ikke-bygg/anleggsrelaterte virksomheter utfører virksomhet.

Nummerering og kommunikasjon med og mellom tårnkraner:

- Enhver kran skal være tydelig merket med nummer som er synlig fra alle sider.
- Kranførere skal kunne snakke sammen, og med stropper/anhuker under utførelse av arbeidet.

Spesielt om mobilkraner:

- Den som bestiller bruk av mobilkran er ansvarlig for at fører av mobilkran er kjent med prosjektets regelverk for kranløft, herunder kransoner og kommunikasjonsrutiner.
- Førere av mobilkraner skal benytte det etablerte kommunikasjonssystemet på plassen.
- Mobilkraner skal ved lengre opphold, 5 dager, i likhet med øvrige kraner nummereres og sikres mot forurensning av grunn.
- Ved uklarheter skal fører av mobilkran etterkomme anvisninger fra førere av tårnkraner.

¹ [KTF-standard-November2023-web.pdf](#)

² [En veileder fra Sfs BA - Løfteveilederen](#)

5 Kompetanse og sertifisert maskiner/utstyr

5.1 HMS-kurs og opplæring

Byggherren har web-baserte HMS-kurs og BNLS kurs «Prosjekt Fareblind» som er obligatorisk for alle på byggeplassen. Disse må være gjennomført før det gis adgang til byggeplassen.

KONTRAKTSPART skal i tillegg ha et HMS-kurs for utførende mannskap som skal være en prosjektspesifikt HMS-introduksjon. Kurset skal inkludere prosjekt- og fase-spesifikke HMS-tiltak, beredskapsplan og Personlig Sikkerhets Instruks, i tillegg til informasjon om prosjektet og gjennomføringsmetode.

KONTRAKTSPART skal sørge for at det alltid er minst 2 på hvert arbeidslag som har opplæring i førstehjelp de siste 12 månedene. Førstehjelpsoplæring skal være tilpasset de risikoene som er identifisert i KONTRAKTSPART sin kartlegging av farer og risikoer.

5.2 Opplæring

Der ansatte benytter maskiner eller utstyr med krav om opplæring (sertifisert, typeopplæring og/eller dokumentert opplæring), så skal opplæring være gjennomført før den ansatte benytter maskinen eller utstyret. Dokumentasjon på gjennomført opplæring skal kunne fremlegges på forespørsel fra verneombud, byggherre eller hovedbedrift og angis som del av mannskapsinformasjon i HMSREG.

Personer som skal jobbe på sykehus i drift må påregne å signere taushetserklæring, samt gjennomgå en egen sikkerhetsmodul (kurs) før de starter i prosjektet.

Arbeidsgiver er ansvarlig for at de som skal utføre varmt arbeid innehar kompetansebevis utstedt av Norsk Brannvernforening, eller annen tilsvarende organisasjon. Veiledning til «Sikkerhetsforskrift for utførelse av varme arbeider»³ fra forsikringsselskapene skal følges.

5.3 Læringer, skoleelever og lignende

Læringer, skoleelever og lignende skal under utførelse av arbeid til enhver tid ha nødvendig tilsyn av person som er fast ansatt, tilgjengelig på byggeplassen og kvalifisert/sertifiser innenfor samme type arbeid som den han har tilsyn for skal utføre.

5.4 Sertifikatpliktige maskiner og utstyr

Entreprenøren skal sørge for at dokumentasjon for sertifikatpliktige maskiner og utstyr skal være oppdatert og foreligge på byggeplassen.

Når det skal utføres løft med ulike typer kraner på byggeplassen, skal KONTRAKTSPART ha løfteansvarlig for dette arbeidet. Sertifikat på løfteutstyr skal kunne fremlegges på forespørsel.

³ [Sikkerhetsforskrift og sjekkliste gjeldende fra 1.1.2024 \(brannvernforening.no\)](https://www.brannvernforening.no/Sikkerhetsforskrift-og-sjekkliste-gjeldende-fra-1.1.2024)

6 Generelle HMS-krav

6.1 Adgangskontroll

KONTRAKTSPART er ansvarlig for å registrere alle som skal inn på byggeplassen i HMSREG, ref. Sykehusbygg sin Seriøsitetskrav.

Alle som skal inn på byggeplassen skal forholde seg til, og benytte det etablerte adgangssystemet.

Personer uten godkjent adgang skal ledes ut av byggeplassen og rapporteres til byggherren.

Ved arbeid inne på et eksisterende sykehusområde vil spesielle regler gjelde i tillegg.

6.2 Informasjon

Alle på byggeplassen skal ha sikkerhetsinformasjon på et språk de forstår.

Hvis KONTRAKTSPART eller medhjelper til KONTRAKTSPART har personell som ikke forstår den etablerte sikkerhetsinformasjonen er det KONTRAKTSPART som er ansvarlig for å utforme, anskaffe, montere og vedlikeholde slik informasjon på de språk som er nødvendig for å ivareta HMS og sikkerhetshensyn. Slik sikkerhetsinformasjon skal være på plass før personell starter sitt arbeid.

6.3 Områdesikring

Byggeplassen skal til enhver tid være sikret mot innbrudd og hæverk og være så robust at uvedkommende ikke kommer lett inn.

Før arbeid igangsettes skal byggegjerder være etablert.

Alle adkomster til byggeplassen skal være låst utenom arbeidstiden og når det ikke pågår aktiviteter på byggeplassen.

Områdesikringen skal ha løsning som gir rask og sikker rømning fra byggeplassen.

Enhver med adgang til byggeplassen skal forholde seg til områdesikring som er etablert, inkludert relevante rutiner.

6.4 Trafikk

Riggplan skal vise hvor anleggsvegen er og hvordan 3.part er sikret mot påkjørsel.

Rygging på eller ut fra byggeplass skal så langt det er mulig unngås. Dersom det likevel må rygges, skal det alltid være ryggevakt. Biler og anleggsmaskiner/-utstyr skal ha ryggesignal og ryggekamera.

Det er ikke tillatt med lasting til eller lossing fra offentlig vei, uten godkjent arbeidsvarsling fra skiltmyndighet.

Det er ikke tillatt med «venteparkering» i området rundt prosjektet. Kjøretøy som ikke kan kjøre inn på byggeplassen skal kjøre ut av området og vente på egnet plass hvor man ikke er til hinder for andre.

Det er ikke tillatt med tomgangskjøring på eller i nærheten av byggeplassen. Bestemmelsen gjelder både biler og anleggsmaskiner/-utstyr. Dette gjelder også i forbindelse med pauser og hviletid m.m.

Privatbiler er ikke tillatt inne på byggeplassen. Privat parkering skal kun skje på anviste parkeringsplasser. Parkering skal skje med fronten ut.

6.5 Oppbevaring av farlig stoff

KONTRAKTSPART skal planlegge og tilrettelegge plass for midlertidig oppbevaring av drivstoff og gass for egne arbeidere. Oppbevaringsplassen skal være sikret mot velt, lekkasjer og søl.

Ved oppbevaring av brennbare eller miljøfarlige væsker skal KONTRAKTSPART sørge for at lekkasjer ikke kan renne ned i grunnen og at egnet absorbent, oppsamlingsutstyr og brannslukningsutstyr er lett tilgjengelig. Miljø- og helsefarlige stoffer skal kun oppbevares i original emballasje.

KONTRAKTSPART skal påse at det på bygge- og anleggsplassen ikke samlet lagres mer brannfarlig gass eller væske enn hva som er tillatt iht. forskrift om brannfarlig vare⁴. Byggherre skal varsles om lagringsplass, typer og mengder.

Ved oppbevaring av gass eller brennbare væsker innendørs skal oppbevaringsrommet/-stedet være merket med standardskilt, og lagringen skal være i samsvar med gjeldende forskriftskrav. Tilfredsstillende ventilasjon er særlig viktig.

Tomme gassflasker og drivstoffbeholdere skal fortløpende fjernes fra byggeplassen.

Krav til utstyr:

- Tanker skal være ADR godkjente; dobbelmantlet med oppsamlingskar.
- Utstyret skal være i tilfredsstillende teknisk stand og ikke ha skader som kan forringe anleggets kvalitet og/eller funksjonalitet.
- Tanker og beholdere for gass og flytende brennbare væsker skal være sikret mot påkjørsel.
- Tanker og beholdere for gass og flytende brennbare væsker skal ikke være plassert nært annet brennbart materiale.

7 Arbeid på eller i nærhet av sykehus i drift

Prosjektering og utførelse må hensynta sykehus i drift og bygningsmessige, tekniske og organisatoriske forutsetninger for det eksisterende byggverket, dets naboer og brukere.

Prosjektering og utførelse skal ha særlig fokus på å minimere ulempene for sykehus i drift. Det skal foreslås løsninger som reduserer støy, støv, rystelser og vibrasjoner. Eksisterende sykehus kan ha utstyr som er sensitive for ytre påvirkning, og KONTRAKTSPART skal legge til rette for at utstyret eller pasienter ikke skades.

⁴ Lagring ut over tillatt mengde må godkjennes av lokal brannmyndighet. KONTRAKTSPART skal være ansvarlig søker.

Prosjekteringsgruppens brannrådgiver skal bistå med å gi råd om hvordan brannsikkerheten skal ivaretas på byggeplassen, og skal ivareta sikkerheten i eksisterende bygg. Arbeidet skal utføres i samarbeid med Byggherre og eksisterende sykehus sin brannvernorganisasjon.

Der hvor det finnes alternative løsninger skal entreprenøren prioritere løsninger som gir redusert sannsynlighet for skader, eksponering for farlige stoffer eller skadelige belastninger. Forebyggende tiltak mot hørselsskader skal følges opp særskilt.

7.1 Samhandling med sykehuset

KONTRAKTSPART skal sammen med byggherren og representanter fra sykehus i drift gjøre en felles ROS-analyse for å kartlegge risiko for sykehusdriften og bli enig om risikoreduserende tiltak for byggeplassen og sykehuset.

KONTRAKTSPART plikter å forholde seg til etablerte rutiner og delta i møter for å sikre samhandling med sykehus i drift for å redusere ulemper for sykehuset. Dette innebærer også etablering av rutiner for varsling og beredskap, samt varsling av endringer av planlagte aktiviteter som kan påvirke sykehuset.

7.2 Melding om arbeid

Byggherren skal innføre en rutine der berørte sykehusenheter løpende varsles om byggeplassarbeidets gang og i forkant av spesielle aktiviteter som er forbundet med støy, støv, vibrasjoner eller endring i trafikkmønster.

8 HMS på byggeplass

8.1 Verneutstyr

Den enkelte arbeidsgiver er ansvarlig for at verneutstyret til den enkelte, skal være i god og tilfredsstillende stand tilpasset og egnet til den arbeidsoperasjon som utføres.

Enhver som oppholder seg på bygg- og anleggsplassen skal bruke:

- Vernesko med spikertramp og vernetå.
- Hjelm med hakestropp.
- Vernebriller.
- Vernehansker, disse skal være tilpasset arbeidsoperasjon.
- Arbeidsklær, til sammen synlighetsklasse 3. Arbeidsbukser skal ha lange ben. Arbeidstøyet skal tydelig vise arbeidsgivers navn.
- Hørselsvern tilgjengelig som en integrert del av verneklær eller verneutstyr. Det tillates ikke hørselsvern med innebygd radio, musikkspiller eller lignende da arbeidstakerne ikke skal ha lyd (radio, telefon e.l.) på begge ørene.
- Annet verneutstyr som er nødvendig for arbeidsoperasjonen.

Disse kravene gjelder også til leverandører/transportører eller andre med korte behov for å være på byggeplassen. Byggherre kan ha egne rutiner for besøkende.

I planleggingen av arbeidsoperasjonene skal de som skal utføre arbeidet identifisere hvilke arbeidsoperasjoner som krever spesielt verneutstyr.

8.2 Orden og ryddighet

KONTRAKTSPART er forpliktet til å holde arbeidsplassen ryddig og oversiktlig til enhver tid.

Stillaser, arbeidsplattformer og takkonstruksjoner skal ikke brukes som lagringsplass for materialer og utstyr.

Materialer og utstyr som er nødvendig for å få utført arbeidsoppgaver i høyden, skal sikres tilstrekkelig for å hindre at vær og vind kan sette det i bevegelse.

8.3 Rømningsveier

KONTRAKTSPART er ansvarlig for å etablere og vedlikeholde flukt- og rømningsveier under byggeperioden. Enhver flukt- og rømningsvei skal være sikker, ryddig og tydelig merket.

KONTRAKTSPART skal sørge for at det alltid finnes minst to uavhengige evakueringsmuligheter, «rømningsveier» fra alle områder der det utføres arbeid. Dette skal koordineres med byggherre.

Innganger og trappehus (innvendig og utvendig) skal merkes tydelig for at redningsmannskaper og andre lett kan orientere seg.

8.4 Byggeplassbelysning

KONTRAKTSPART er ansvarlig for å sikre forsvarlig grunnbelysning i adkomst, gangsoner, rømningsveier og andre fellesområder som benyttes.

KONTRAKTSPART er ansvarlig for at arbeidsområdet er tilstrekkelig opplyst tilpasset arbeidsoperasjonen som skal utføres. Hodelykt er å anse som et supplement til generell belysning.

8.5 Avsperring av farlige områder

KONTRAKTSPART er ansvarlig for å sikre egne arbeidere. Det innebærer å sperre av områder det jobbes i, under arbeidet, og helt til arbeidet er avsluttet. Området skal forlates med forvisning om at det er forsvarlig sikret. Den som av hensyn til en arbeidsoperasjon midlertidig må fjerne sikringen, plikter å reetablere denne umiddelbart etter at arbeidet er ferdig og aldri gå fra stedet usikret. KONTRAKTSPART skal kontrollere at dette blir etterlevd.

Det poengteres særskilt sikring ved såkalt over-under-arbeid (inkl. hengende last), hvor ferdsel under arbeids-/løfteområdet medfører fare.

Sperringer skal:

- tydelig angi det avspærrede området
- merkes med navn og telefonnummer til kontaktperson/eier av sperringen.

- på merkingen skal det informeres om årsak til avsperringen.
- eier av sperringen er ansvarlig for å oppheve og fjerne sperringen i sin helhet når det farlige arbeidet er avsluttet eller den farlige situasjonen er opphørt.

KONTRAKTSPART skal varsle byggherre om avsperring av farlige områder.

8.6 Rehabilitering og/eller ombygging eksisterende bygningsmasse

Grunnlag fra prosjekterende samt risikovurdering fra utførende entreprenør, skal gjennomgås av byggherre⁵ før oppstart av arbeider. Eventuelle spørsmål skal svares ut før arbeidet kan starte.

Tegningsgrunnlag og arbeidsrekkefølge i nærheten av eller på bærende konstruksjoner skal gjennomgås med utførende og dokumenteres i en SJA.

Rehabilitering eller ombygging av eksisterende bygningsmasse som påvirker bærekonstruksjonen, så skal RIB vurdere belastning, behov for stempling eller andre sikringstiltak av eksisterende bygg.

Ved rehabilitering eller ombygging av bygningsmasse som ikke påvirker bærekonstruksjonen til bygget, skal det leveres og gjennomgås faseplaner for utførelse av arbeidet med byggherre.

Faseplanene må være koordinert med evt. rokade og håndtering av drift i bygget.

8.7 Montering av prefabrikkerte elementer

Det er ikke lov å oppholde seg i underliggende etasjer når det foregår montering av prefabrikkerte (prefab-) elementer. Hvis det er separate fløyer som er ved siden av monteringsområdet, så kan det risikovurderes om det er trygt å jobbe i disse. Arbeidsgiver skal risikovurdere dette arbeidet og vurderingen skal gjennomgås av byggherre⁶ før oppstart av arbeider. Eventuelle spørsmål skal svares ut før arbeidet kan starte.

Personell som monterer prefab skal til enhver tid være forsvarlig sikret. De som har sentrale funksjoner (montasjeformann/-bas, montasjeleder og kontroll leder) under elementmontasjen skal ha kompetanse iht. nasjonalt tillegg til NS-EN 13670.

Enhetene som løftes skal være sikret mot fall, løftesonen skal være avspærret for personell.

Før oppstart av arbeidet skal byggherren ha mottatt montasjebeskrivelse med spesifikasjoner fra RIB på stage- og stemplingsplaner⁷ iht. NS-EN 13670. Det skal utarbeides en arbeidsbeskrivelse for rekkefølgen i arbeidet (inkl. montasjeplan).

⁵ Byggherre skal bestille 3.parts-kontroll av dokumentasjonen mottatt fra KONTRAKTSPART.

⁶ Byggherre skal bestille 3.parts-kontroll av dokumentasjonen mottatt fra KONTRAKTSPART.

⁷ Se note 5.

Det gjøres oppmerksom på at plattendekke (filigrandekke) er definert som et prefab-element iht. produktstandard NS-EN 13369 og utførelsesstandard NS-EN 13670. Videre definerer NS-EN 13670 at kravene i standarden også gjelder elementer støpt på byggeplassen som blir løftet ut av formen.

8.8 Arbeid i høyden

KONTRAKTSPART er ansvarlig for at det aldri utføres arbeid i høyden uten at nødvendig sikring er etablert og i bruk. Materialer og utstyr som er nødvendig for å utføre arbeidsoppgaver i høyden skal sikres tilstrekkelig for å hindre at vær og vind kan sette det i bevegelse.

Kollektiv sikring skal alltid være foretrukket løsning der dette er mulig.

Fallsikring skal benyttes når det ikke finnes annen tilfredsstillende sikring mot fall. Fallforhindrende skal prioriteres over falloppfangede. Ved bruk av fallsikring, skal det utarbeides en redningsplan i forkant av arbeidsoperasjon. Redningsplan skal gjøres kjent for byggherre og de utførende.

Dekkekanter, trapper og utsparinger ol.:

- Dekkekanter, utsparinger, sjakter, trapper ol. skal sikres med rekkverk i form av element-rekkverk, rekkverk utført i trevirke skal ikke benyttes.
- Rekkverk skal til enhver tid være montert slik at verktøy og materialer ikke kan komme forbi på undersiden.
- Den som fjerner eller svekker et rekkverk skal sørge for midlertidig sikring og tilbakeføre rekkverket i forskriftsmessig stand så snart det er praktisk mulig og før arbeidsområdet forlates.

Stiger, bukker og gardintrapper:

- Prosjektet vil følge Bra Arbeidsmiljøutvalg for sikkert arbeid på bukker og trappestiger⁸. Denne veilederen er utarbeidet av EBA sammen med flere entreprenører og leverandører.
- Stiger er forbudt i prosjektet.

Rullestillaser:

- Stillaset skal være typegodkjent og ha godkjenningsskilt m.v.
- Stillaset skal ha rekkverk på minst 3 sider selv om de er under 2 meter.
- Maksimal høyde på arbeidsplattformen er 5 meter.
- Det skal benyttes støttestag dersom arbeidsplattformen er mer enn 3 meter over underlaget.
- Under bruk skal hjulene være låst og ferdig opp og ned skal foretas iht. til bruksanvisning.

Fasade stillaser, trappetårn og lasteramper

Det stilles særskilte krav til oppsett og kontroll av fasade stillaser, trappetårn og lasteramper, og dokumentasjon av beregninger, fundamentering og belastning knyttet til sikker bruk skal forevises byggherre før det tas i bruk.

⁸ [bra-arbeidsmiljovalg-kriterier.pdf \(eba.no\)](https://www.eba.no/bra-arbeidsmiljovalg-kriterier.pdf)

8.9 Gravearbeider, skråninger og grøfter

Ved arbeid i område med graveskråning, byggegrop eller grøft skal arbeidsgiver lage en graveplan⁹ som inneholder informasjon om bl.a. avstiving, adkomst og rømningsvei i tillegg kravene til innhold i en graveplan.

Utførelse av sikringstiltak skal gjennomgå med utførende personell før oppstart av arbeid.

Ved graving over etablerte gangbaner eller naturlige gangsoner, må det påberegnes ytterligere sikringstiltak.

KONTRAKTSPART er ansvarlig for å få godkjent gravemelding og ha kabelpåvisning.

8.10 Beredskap

KONTRAKTSPART skal gi relevant informasjon om beredskap til alle på byggeplassen, deres verneombud og arbeidsgivere.

Alle arbeidsgivere skal ha en beredskap for å ivareta egne ansatte og pårørende i tilfelle en alvorlig hendelse. Beredskap for enkeltpersonsforetak for å ivareta innehavende og pårørende skal dekkes av KONTRAKTSPART sin beredskapsplan.

KONTRAKTSPART skal planlegge og gjennomføre beredskapsøvelser på byggeplass slik at alle entreprenører er med på minst en øvelse i året. Byggherren skal informeres om planene og kunne delta som observatør.

Byggherren skal kunne initiere og på eget initiativ gjennomføre beredskapsøvelser der KONTRAKTSPART skal delta.

KONTRAKTSPART skal anskaffe og utplassere beredskapsutstyr der hvor det utføres arbeid. Utstyret skal plasseres slik at det er lett tilgjengelig. Det skal skiltes tydelig hvor utstyret befinner seg.

KONTRAKTSPART er ansvarlig for skilting på byggeplassen og inne i nybyggene, dette gjelder:

- førstehjelpsutstyr, sykebærer («førstehjelpsstasjoner»)
- hjertestarter
- brannslukkingsutstyr
- rømningsveier og utstyr for rømning og redning

Skiltingen skal synes i en nødsituasjon og være belyst, gjennomlyst eller ha tilstrekkelig etterlysende egenskaper.

KONTRAKTSPART er ansvarlig for at flukt- og rømningsveier samt nødutganger er utstyrt med nødbelysning, jf. Arbeidsplassforskriften.

Arbeidsgiver skal sørge for tilstrekkelig og egnet beredskapsutstyr innenfor sine arbeidsområder. KONTRAKTSPART skal sørge for at alle som jobber i området er kjent med bruken av beredskapsutstyret.

⁹ [Gravearbeid \(arbeidstilsynet.no\)](https://arbeidstilsynet.no)

9 Rapportering og behandling av uønskede hendelser (RUH'er)

9.1 Rapportering og behandling av RUH'er

KONTRAKTSPART skal ivareta varsling, rapportering, registrering, undersøkelse og oppfølging av uønskede hendelser som kan forekomme på byggeplassen.

KONTRAKTSPART kan rapportere uønskede hendelser (RUH) i sitt eget system for behandling av RUH'er. Byggherre må da kunne ha innsyn i systemet som benyttes. Alle alvorlige nesten-hendelser og personskader skal også rapporteres i byggherrens system i Omega365 umiddelbart. KONTRAKTSPART eller KONTRAKTSPARTS systemansvarlig kan sette opp system for innhenting av RUH/avvikssystem fra KONTRAKTSPART sitt system til byggherrens system.

9.2 Lær av hendelser

Ved alvorlige nestenulykker eller gjentakende hendelser med skadepotensiale skal KONTRAKTSPART utarbeide en lær av hendelsen (læringsark) som skal gjennomgås i prosjektet og deles med byggherre. KONTRAKTSPART skal alltid utarbeide læringsark på hendelser når byggherre ber om det.

9.3 Granskning

Alle alvorlige nesten-hendelser og personskader skal granskes og tiltak iverksettes for å hindre gjentakelse av hendelsene. I tillegg skal granskning iverksettes på hendelser når BH ber om dette. BH skal varsles umiddelbart ved alvorlige nesten-hendelser og personskader, jf varslingsplan.

En granskning skal starte så snart det lar seg gjøre, og KONTRAKTSPART skal etablere en granskningsplan som sendes byggherren innen 3 arbeidsdager etter hendelsen. Hvis ikke granskning er iverksatt eller varslet innen 3 dager kan byggherren iverksette egen granskning på KONTRAKTSPARTS regning om nødvendig.

Alle alvorlige ulykker, f.eks. ulykker som resulterer i alvorlig personskade/fraværsskade, brann, eksplosjon og større miljøutslipp, skal varsles umiddelbart og foreløpig beskrivelse av hendelsesforløp leveres skriftlig til byggherren innen klokken 12 neste dag.

Byggherren skal kunne delta som observatører, og etter avtale, som bidragsyter ved KONTRAKTSPART sin granskning etter ulykker.

Presentasjon av granskningen skal gjennomgås i prosjektet, hvor KU og byggherre skal delta.

Dersom ikke annet er avtalt skal EnergiNorge¹⁰ sin mal for granskning benyttes.

9.4 Varsling

Kontraktspart skal i rimelig tid før oppstart av arbeid som kan påvirke 3. part varsle byggherre.

Eksempler på dette er:

¹⁰ bransjeveileder-granskning-av-hms-hendelser-kraftbransjen.pdf (fornybarnorge.no)

- aktiviteter som kan medføre ulempe for omgivelsene
- aktiviteter som kan medføre unormal høy risiko for skade/ulempe
- aktiviteter som kan medføre trafikale endringer

Varsel om ulykker eller alvorlige hendelser:

- varslings ihht varslingsplan

10 Arbeidsvilkår på byggeplass

10.1 Spise- og skifteforhold

Det er forbudt å spise på byggeplassen.

Drikke kan medbringes i emballasje som kan lukkes.

Skifte av arbeidstøy skal foretas i tilrettelagte lokaler. Garderobe, vaskerom og toalett skal ivareta følgende:

- Atskilt for kvinner og menn (brukergrupper).
- Kunne skifte klær o.l. uten innsyn fra annen brukergruppe.
- Ikke gjennomgang til annet rom/arealet med annen brukergruppe.

10.2 Røykeforbud

Det er ikke tillatt å røyke på byggeplassen.

11 HMS møter og rapportering

11.1 HMS møter med verneombud på byggeplass

Byggherre vil arrangere kvartalsmessige møter med formål om å informere alle verneombud om HMS-arbeidet.

Det er møteplikt for verneombudene fra alle entreprenørene, samt KU.

Agenda på møtene skal minimum være:

- arbeidsulykke med personskaade
- gjentakende / alvorlige hendelser
- gjennomføring og oppfølging av vernerunder
- gjennomgang av riggplan og evt. endringer i kommende periode
- verneombudenes vurdering av forholdene på byggeplassen.

11.2 SHA-koordineringsmøter mellom KP, KU og KONTRAKTSPART

KONTRAKTSPART skal delta i SHA-koordineringsmøter innkalt av KU/KP.

Hensikten med møtene er å sikre at HMS-arbeidet på byggeplass er godt koordinert.

KU/KP er møteleder, sørge for innkalling og skriver referat.

11.3 Inspeksjoner / befaringer

KONTRAKTSPART skal planlegge og gjennomføre vernerunder minimum ukentlig.

Enhver entreprenør plikter å gjennomføre ukentlige vernerunder hvor det utføres eget arbeid. De skal følge at det jobbes sikkert og iverksette forebyggende og korrigerende tiltak der hvor det er nødvendig.

Alle verneombud skal ha godkjent opplæring for verneombud før de gjøres operative.

Byggherren skal orienteres om planlagte vernerunder, og har rett til å delta som observatør.

Byggherren har rett og plikt til å utføre/initiere enkeltstående HMS-inspeksjoner og revisjoner.

Byggherren varsler KONTRAKTSPART som plikter å delta på disse HMS-inspeksjonene og revisjonene.

Byggherren inviterer regelmessig KONTRAKTSPART og dens underentreprenører til å delta på lederbefaringer (på byggeplass). På disse lederbefaringene skal relevant ledelse over prosjektet, delta.

11.4 Månedsrappport

KONTRAKTSPART skal månedlig rapportere status på HMS til byggherre. Det henvises til prosjektets krav til månedsrappportering og eget vedlegg for HMS.¹¹

11.5 Revisjon og kontroll

Byggherren, eller ekstern revisor engasjert av byggherren, kan gjennomføre revisjon og verifikasjon hos kontraktspart og alle firma som er engasjert for å oppfylle deler av denne kontrakten i perioden fra kontraktsinngåelse til slutfaktura er betalt for å undersøke om kontraktens krav blir oppfylt og/eller om lover og forskrifter er overholdt.

11.6 Mislighold

Dersom ikke annet er angitt i øvrige kontraktsbestemmelser vil følgende gjelde ved brudd på HMS-krav:

- Ved vesentlig mislighold, eller dersom det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, kan byggherren stanse uten omkostninger eller heve kontrakten dersom forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel, med varsel om stansing eller heving om så ikke skjer.
- Byggherre kan kreve utskifting av underentreprenør og mannskap uten omkostninger for byggherre ved manglende etterlevelse av kravene varslet med rimelig frist for retting

¹¹ Se prosjektets månedsrappport mal

til KONTRAKTSPART.

- Eventuelt økonomisk ansvar ilagt byggherren som følge av at KONTRAKTSPART eller noen underlagt KONTRAKTSPARTS kontroll ikke har overholdt sine forpliktelser er KONTRAKTSPART ansvar og skal betales av ham.
- Forsinkelser i retting, gjentakende brudd på HMS-krav eller annet varsel med frist kan dagmulkt belastes inntil retting har funnet sted eller grunnlag for varsel er innfridd. Sats for dagmulkt skal være minst NOK 1000 pr tilfelle pr dag.
- Gjentakende brudd på regler eller krav etter varsel ilegges bot på minst NOK 1000 pr tilfelle.